СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 32. Джерзі, Сити, Н. Дж., середа, 9-го лютого 1938. No. 32. Jersey City, N. J., Wednesday, February 9, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НЕДОВІРЯЮТЬ АДМІРАЛАМ

ВАШИНГТОН. — Уже тиждень допитує сенатський комітет адмірала Лігія, на що американському урядові такої великої фльоти, яку отсе задумав розбудовувати президент. Комітет хотів вивідати, чи нема часом між Америкою і якоюсь іншою державою тайного порозуміння, яке втягнулоб Америку у війну за чужу справу. Лігі ще раз категорично заявив, що такого порозуміння нема, що Америці потрібно сильної фльоти на те, щоб стояти на власних ногах і вразі нападу якоїнебудь держави бути всилі без нічієї помочі напад відперти. Та ще не прогомоніла ця відповідь адмірала, коли в сенаті група сенаторів піддала гадку, щоб запитати безпосередньо секретаря стейту Гола, чи часом нема з якоюсь державою тайного військового порозуміння. Сенатори бояться, що таке порозуміння може існувати з Великою Британією. Сенатор Джансон сказав, що Англія була втягнена в світову війну цілковито без відома англійського парляменту; він боїться, щоб те саме не сталося з Америкою.

РУЗВЕЛТ ЗА ПОПЛАТНІ ПІДПРИЄМСТВА.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт висказав конґресовій делеґації своє невдоволення з приводу безнастанної обструкції проти лінчевого законопроєкту, бо така обструкція забирає конґресові дорогий час. Далі президент сказав, що він є за те, щоб держава далі будувала ріжні підприємства, але такі, які оплачувалисяб, себто шляхи і мости, від яких побиралосяб оплату, а далі елекрівні і т. п. Президент висказався проти будування шкіл, почтових будинків, а передівсім проти будування военних кораблів як засіб зменшувати безробіття.

ТВЕРДИТЬ, ЩО БОЛЬШЕВИКИ СХОПИЛИ ЖІНКУ.

НЮ ЙОРК. — На поліцію зголосився довголітній нюйорський комуністичний лідер Карльо Треска і заявив, що він готов дати докази, що большевицькі агенти зловили минулого року комуністку Джуліету Стюарт Пойнц і подібно, як інші жертви, відіслали її до Совєтів. Пойнц була відома комуністка в Ню Йорку і в цілій Америці, але минулого літа вона десь щезла. Тепер Треска твердить, що її схопили большивики. Також він твердить, що так звані „Робінсони", а властиво Рубенси, що сидять тепер у московській тюрмі, були підступом заманені до Москви і там арештовані.

ВАЖНІ ПОДІЇ В РОБІТНИЧИХ ОРҐАНІЗАЦІЯХ.

МАЯМІ. — Предсідник Американської Федерації Праці, Вилйєм Ґрін, заявив, що головна рада Федерації рішила виключити зо свойого членства три найбільші американські робітничі юнії: дві копальняних робітників і одну скляних. Вслід за тим рішенням сам Ґрін мусів виступити з юнії копальняних робітників, у якій він був довголітнім членом та в якій вибився на передове становище. Коли він зрікався членства в тій юнії, то станули йому сльози в очах.

КОМУНІСТИЧНА ЗАРАЗА.

НЮ ЙОРК. — Командант стейтового Леґіону, Крос, звернувся з проханням до Ля Ґвардії, щоб він усунув комуністичного письменника Ґерсона з посади заступника предсідника дільниці Менгетен. Предсідник цеї дільниці, Ізаакс, приняв Ґерсона на те відповідальне становище, знаючи, що Ґерсон активний комуністичний діяч і як такий наклику людей до повалення нинішнього устрою та заведення комуністичної диктатури. Через те Ізаакс знехтував довіря, дане йому населенням Мангетену, і також повинен бути усунений, говорив Крос.

ЖІНКИ НЕ ХОЧУТЬ РІВНИХ ПРАВ.

ВАШИНГТОН. — Перед сенатським юридичним комітетом висказували жінки свою опінію про пляноване зрівняння жінок у всіх правах. Жінки виступили ріжучо проти такого зрівняня, бо вони переконані, що та „нерівність" у правах фактично жінкам виходить на добре, бо охороняє їх від певних неприємних річей. Одна фабрична робітниця, Нюмен, назвала тих проєктодавців просто нерозумними людьми.

ЗАГРОЗА ПОВЕНЕЙ.

АМСТЕРДАМ (Ню Йорк). — Ріку Моґок завалили криги до тої міри, що води повиступали з берегів і позаливали великі обшари. Криги звалилися на міст і грозять йому заваленням. Вода заливає чимраз ширші простори.

ДЕБЕЛА СТАРУШКА.

НЮ ЙОРК. — У Бейсайді, недалеко Ню Йорку, живе старушка, Анна Грей, що дійшла сотки літ. В день її уродин зібралися біля неї кількадесять її внуків і правнуків. Анна Грей почувається ще зовсім здоровою, а навіть може читати без окулярів.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

МАТИ ПРЕЗИДЕНТА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

Пані Рузвелтова, мати президента Злучених Держав, як вона була присутня на балі, влаштованім у память уродин президента в готелі Волдорф-Асторія в Ню Йорку. Вона має тепер 83 роки.

ПРОФ. ШМІДТ У НЕЛАСЦІ СТАЛІНА.

Як довідуються із Москви, ҐПУ арештувало відомого полярного дослідника проф. Шмідта. Він був предсідником комісії, що виладжує нову совєтську енциклопедію. Досі вийшли 34 томи тієї енциклопедії. З наказу Сталіна всі ті книжки стягнено з обігу. Як відомо, проф. Шмідт уважав себе білорусином.

10 ЛІТ ВЯЗНИЦІ ЗА ФАЛЬШУВАННЯ МОНЕТ.

В окружнім суді в Станиславові перед трибуналом лави присяглих покінчився процес за фальшування срібних 2, 5 і 10-злотових монет проти банди фальшівників з Адольфом Безновским у проводі. Трибунал засудив Безновского на 10 літ вязниці й утрату громадянських прав на такий самий час.

СТАРЕЦЬ ПОМЕР ВІД ЦУКОРКА.

Вилйєм Ґінджел, 70-літній старець у Торонті, захотів цукорка на патичку або „лалі-пап", який дається дітям. І хоч не дитина, старець проковтнув цукорок, 4 цалі довгий, внаслідок чого заслаб і до тижня помер. Лікарська секція виказала, що цукорок пробив стіну його шлунка, спричинюючи смерть.

ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТИ БІЛОРУСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО КОМІТЕТУ.

Адміністраційні власті у Вильні припинили діяльність Білоруського Національного Комітет, що ним проводив діяч Клімович. Згаданий комітет повстав 1918-го р. Устійнено, що він намагався здійснити проклямацію з 1918-го р. в Минську про самостійну білоруську державу.

КОМЕДІЯ ЧУДАЦЬКОЇ СПАДЩИНИ ПРОТЯГНЕТЬСЯ.

Вістка з Отави, де найвищий суд Канади признав заповіт торонтонського чудака, адвоката Мілара, правосильним, викликав серед десятка многодітних матерей радість і спори. Кожна мати старається дістати хоч частину з того пів мільона, якого Мілар оставив тій матері, що впродовж десятьох років народить найбільше число дітей. Тільки одна мати у тих „бузькових перегонах" не хоче вдоволитись частиною спадщини — вона хоче „ціле паця або нічого". Є нею пані Кені, що породила недавно 16-ту дитину. Виглядає, що спори матерей по судах потягнуться ще з рік.

СТАДА ЛИСІВ УТІКАЮТЬ З СССР.

На Виленщині ствердили, що через кільчастий дріт на кордоні продістаються від якогось часу з СССР до Польщі цілі стада лисів. Ці стада мають інколи й по 30 штук.

ВЕЛИТЕНСЬКИЙ ТЕЛЕСКОП.

У великій французькій фабриці скла саме тепер працюють над відливом телескопу, який буде найбільший у цілій Европі. Промір його поверхні буде 1 м. 93 центиметри. Найбільший телескоп у світі, уставлений в американській обсерваторії в Скалистих горах, має 5 м. проміру.

Покищо у фабриці відлили щойно скляний диск, який важить 1,000 кг. і який поволі стигне у своїй формі. Коли він зовсім вистигне (буде це аж за кілька місяців), тоді почнуть шліфувати його поверхню. Кількадесять спецялістів працюватимуть над заглибленням телескопу, вирівнюючи кривину його поверхні до одної тисячної частини міліметра. Найменша помилка може спричинити величезні шкоди з потребу відливати знову новий скляний кружок.

МІЛІОН ФРАНКІВ ЗОЛОТОМ У СТАРОМУ МУРІ.

Робітники, що направляли перед святами один старий дім у давній дільниці французького міста Кале, відкрили замуровану в стіні старинну скриню зо скарбом золотих монет, що походять менше більше з 1340 р. Золоті французькі монети вибито за панування нормандського князя Филипа Смілого, і хтось замурував їх у 1347 р., коли Кале впало в руки анґлійців. Як стверджує французька преса, знайдені монети представляють вартість понад 1 міліон франків. Частина скарбу на основі закону перейде на власність державного скарбу, решту дістане власник дому. Робітникам теж припало значне святочне.

СКЛЯНІ РЕБРА.

В одному лондонському шпиталі відбулася незвичайна операція на особі комівояжера Франкліна Дельроа, який у часі самоходової катастрофи зломив собі два ребра. Лікарі рішили виняти зломані ребра і заступити ребрами штучними, зладженими зо срібла. Коли пацієнт не хотів згодитися на такий великий видаток, бо був незаможний, запропонували йому ребра дешевші, з елястичного, некрихкого скла. Пацієнт згодився й експеримент удався. Операція звернула увагу лікарського світу і тепер скло заступить у ріжних випадках кість у людськім орґанізмі.

ЗВІРСЬКИЙ ЗЛОЧИН.

40-літня селянка Марія Мінковска з села Франціщканів під Жирардовом прийшла до міста по святочні закупи. Коли прийшло платити, дала до зміни 50-злотовий банкнот. Побачили це якісь два розбишаки і пішли вслід за нею. На дорозі за містом напали на Мінковску, ограбили і порізали ножами та кинули в рів. Ранена жінка конала дві доби на морозі, не запримічена ніким, і аж по святах знайшли припадково її тіло в рові. Тіло жінки було таке замерзле, що годі було його випростувати. Досі не вдалося викрити злочинців.

ЖАХЛИВИЙ СТАН ЗДОРОВЛЯ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ.

Оголосили вислідн лікарських оглядин новопринятих слухачів академічних шкіл у Польщі. Ці статистики виказують дуже лихий стан здоровля студентів. На 1,669 студентів у Варшаві ствердили 21.8% недоживлених, 20.8% з зіпсованими зубами, 9.1% з нервицею серця й 1.1% хворих на сухоти.

ҐРАФ ЖЕВУСКІ В БЕРЕЗІ.

15-го м. м. придержали й відвезли до місця відокремлення в Картузькій Березі ґрафа Евстаха Жевуского, літ 57, що мешкає у Вильні. Причиною заслання ґрафа Жевуского до місця відокремлення було деправування ним молоді, а зокрема шкільної молоді, що її заманював ґраф Жевускі підступно до себе й доводив до гріха.

УПАДОК ПОЛЬЩІ Й КОЛЬОНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

ВАРШАВА. — У польськім соймі розвинулася широка дискусія між українськими й польськими послами на тему кольонізації українських земель. З українського боку впали в соймі такі слова: „Поляки вже нераз переводили кольонізацію українських земель і стали власниками всіх земель на сході. Цей експеримент викликав козацькі війни, боротьбу Хмельницького, прилучення українських земель до Москви, упадок Польщі. Кольонізація підриває можливості фізичного існування українського селянства і вслід за тим мусить викликати небезпечні ферменти серед українців".

НЕ ТРЕБА „НЕТЕРПЕЛИВИТИСЬ".

ВАРШАВА. — Польський премієр Складковскі, відповідаючи на зажалення українських послів, виголошені в буджетовій комісії сойму, сказав таке: „Я, дивлячись в очі панам колеґам українцям, можу сказати, що в цій хвилині український нарід не має підстав нетерпеливитися. Я стверджую, що за часів співжиття з Польщею український нарід скоро розвивається під культурним оглядом. Розвивається теж і під господарським оглядом у такий спосіб, що, дай Боже, щоб у цілій Польщі населення так розвивалося під господарським оглядом, як розвивається в частині Галичини".

ВЖЕ КОНФІСКУЮТЬ І ПРАВОСЛАВНЕ „СЛОВО".

ВАРШАВА.—Велику сензацію викликала в Варшаві несподівана конфіската офіціозу православної митрополії, „Слово", якого наклад (з 16. січня) заняла поліція. Сталося це за статтю п. з. „Справа Гринок", і то в тім самім дні, коли архильояльний до польської влади митрополит Денис інтервенював у польськім міністерстві в справі примусового переходу православних у Гринках на римо-католицьку віру.

ЩОБ НЕ ШИРИЛИСЬ МИЛЬНІ ІНФОРМАЦІЇ.

ЛЬВІВ. — Польська влада припинила діяльність Білоруського Національного Комітету у Вильні. Тепер інж. Адольф Клімович, голова комітету, оголосив у львівському „Ділі" прилюдну заяву, щоб усі знали, що причиною припинення діяльности комітету не є те, що пишуть польські ґазети. Інж. Клімович стверджує, що цей Білоруський Комітет існував 20 літ з дозволу влади та що польська влада не подала ні одної законної причини розвязання.

ВІДХОДЯТЬ — ОДИН ЗА ОДНИМ.

ЛЬВІВ. — Помер у львівському шпиталі Антін Тарнавський, бувший старшина Української Галицької Армії. Був поручником в австрійській армії, а потім одним з перших, що в 1918 р. зголосилися до служби в Українській Армії, де дався пізнати як знаменитий бойовий і високоідейний старшина. Брав активну участь у всіх боях як командант сотні, а пізніше 8-мої бриґади У. Г. А. Доживаючи останніх хвиль у шпиталі, як передають, плакав лише над тим, що вже йому не доведеться бачити столиці України, Києва, яку він так геройсько здобував від ворогів у 1919 році.

В ПАМЯТЬ КРУТЯНСЬКОМУ ГЕРОЄВІ.

ПЕРЕМИШЛЬ. — Заходом української молоді появилася листівка із знимкою Григорія Пипського, колишнього учня перемиської ґімназії, учасника бою під Крутами, що згинув, закатований большевиками 30. січня 1918 р. Дохід із продажу призначений на будову памятника бл. п. Пипському в Малковичах, пов. Перемишль, звідки він був родом.

„ПОЛЯК — ВЕНҐЕР".

КРАКІВ. — У старих королівських палатах на Вавелю відбулася ґучна гостина, влаштована в честь мадярського реґента Гортія і його почоту. Поляки виступили в шляхотських давніх строях. Таксамо мадяри. А це на те, щоб закріпити історичні часи, коли то Польща і Мадярщина виступали як „два братанки".

БАЛАЧКИ ПРО МОНАРХІСТИЧНИЙ ПЕРЕВОРОТ.

ЛОНДОН. — Кружляють поголоски, що Гітлер перевів чистку серед армії тому, що армія готувалась до державного перевороту. Кажуть, що високе офіцирство, яке є шляхотське, вже не годне довше стерпіти, щоб на чолі держави стояв бувший „капраль", та ще з простого роду. Воно хотілоб бачити німецьким кайзером другого сина бувшого кайзера.

СУДЯТЬ У ТАЙНІ.

БЕРЛІН. — Розпочався великий націстичний процес, звернений проти провідника протестантської церкви, Мартина Німелера. Як тільки Німелер зачав сам відповідати на закиди, прокуратор зголосив спротив. Казав, що адвокат має відповідати. Та Німелер заявив, що він знає про церковні справи більше від адвоката. Тоді суд проголосив розправу наскрізь тайною.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

В Канаді належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАВЧАСНО ПОХВАЛИЛИ

„Честь такій імігpaції, що живе ідеалами Рідного Краю і свої почування чинно виявляє", читаємо в щойно наспілім з краю звідомленні головної управи Рідної Школи, при подяці за жертви американських українців — Рідній Школі. Та подяка прийшла, на жаль в ту хвилю, коли видно, що цьогорічна американська коляда на Рідну Школу цілком провалилася. В краю така коляда не дозволена.

Звідомлення описує діяльність Рідної Школи за один тільки минулий рік. Є це книжечка, що має 164 сторінки друку. В ній описано подрібно стан і діяльність Рідної Школи за час від 1. вересня 1936 до 31. серпня 1937 року. Переглядаючи її, може кожний наглядно переконатись, яку велику працю веде Рідна Школа по наших містах і селах, зокрема по тих, що є найбільше виставлені на польщення. А яка це робота, можна пізнати от хоч би по тім, що започаткована Рідною Школою перед кількома роками акція „дитячих садків" розрослася за короткий час до великих розмірів і прибрала вигляд масовости, не зважаючи на труднощі, що їх ставить польська влада, як також недомагання, звязані з проводом і кермою цеї акції. Виходить, що наші діти в садку стають тепер по наших селах великим обєднальним чинником: вони ліквідують партійність і вигладжують непорозуміння між старшими. Тому треба жаліти, що в минулому році було тільки 768 таких дитячих садків у Галичині, коли вони виконують таке велике завдання. Але й це є багато, коли зважити ті обставини, серед яких вони повстають, і ті невеликі матеріяльні засоби, якими вони вдержуються.

Очевидно, що нам неможливо й приблизно в тій статті передати огляд діяльности Рідної Школи. І це не є нашою ціллю. Ми тільки хотілиб піднести, що в звідомленні Рідної Школи дано велике признання нашій іміґрації за її жертвенність. І подано, що українці в Злучених Державах переслали за обнятий звідомленням рік на Рідну Школу $4,850.35 (з чого через „Обєднання" вислано $3,830). Також стверджено, що в тім році вислано зо Злучених Держав майже тисяч долярів більше на Рідну Школу, ніж рік передше. А це особливо врадувало Рідну Школу ще й тому, що це було задокументування з боку української іміґрації, що вона доцінює працю цеї інституції. У звязку з тим висказано в звідомленні ще й такі думки: „Бувають речі, що на них людина дає навіть поважні суми — по волі, чи по неволі. Одначе в свідомому, живому громадянстві повинен діяти головно МОРАЛЬНИЙ ПРИМУС, коли хочемо при помочі Рідної Школи осягнути великі цили".

Як бачимо, то гарно висказано похвалу українцям в Америці. І гарно звучать слова про моральний примус. Тільки те все покриває нас тепер радше соромом, коли бачимо, що цього року коляда на Рідну Школу цілковито не дописала. І то тому, що знову зачинає у нас кожний господарити на свій лад. Бо саме своїми ріжними колядами знищили ми цьогорічну коляду на Рідну Школу. Це обовязково мусить бути направлене.

НЕСПОДІВАНИЙ ЮВИЛЕЙ

24. грудня 1937 р. советська преса і радіо рознесли світом вістку, що радянська Україна святкує свій двацятьлітній ювилей. З України полетіла телеграма з привітами „великому вождові і вчителеві, мудрому, рідному Сталінові". В большевицьких газетах аж зароїлося від ювилейних статтей і промов. Уважний читач советської преси починає похитувати головою і питається сам себе: „З чого це такий шум учинився"? Аджеж урядове свято в СССР було „свято жовтня" (7. листопаду за новим стилем). Тому нове, самостійне свято в Україні трохи порушує гармонію і „братерство народів", подиктоване з Москви. Та й у самих матеріялах і статтях, опублікованих в днях коло 24. грудня, допитливий читач може знайти дещо не зовсім приємне Москві.

День 24. грудня — це дата проголошення советської влади в Україні. Але від проголошення до здійснення буває інколи дуже далекий шлях. Десь на островах Полінезії може знайтися такий чудак, що схоче проголосити себе японським цісарем або московським царем, але це не значить, що він дійсно стане володарем чужої, далекої країни. Приблизно в стані таких чудаків-претендентів на владу в Україні була російська большевицька орґанізація на українських землях при кінці 1917 року. Кого мали тоді большевики за собою? Вони мали частину робітництва і мали вплив на відділи здеморалізованої російської армії, що стояли в Україні. Серед маси української людности — селянства большевизм тоді ще не пустив був коріння. Коли при кінці листопаду 1917 р. відбувалися в Україні вибори до всеросійської Установчої Ради, то при загальнім голосуванні тільки Чернігівщина та Катеринославщина дали большевикам більше, як 10% голосів. В інших ґуберніях України за большевиків голосували ледви 3 або 4%. А проте, в середині грудня 1917 року, большевики України захотіли захопити владу над українським народом у свої руки. Для цього вони скликали до Києва всеукраїнський зїзд рад (советів), щоб скинути Центральну Раду і проголосити „робітницько-селянську владу". Цей зїзд відбувся 16—20 грудня. Хоч зїзд був скликаний большевиками, то селянська більшість цього конґресу не допустила большевицьких членів зїзду навіть до голосу. Всеукраїнський зїзд рад протестував проти большевицьких зазіхань на волю українського народу і висловив довіря українському революційному парляментові — Центральній Раді. Похапцем збирали свої манатки з Києва большевицькі провідники в Україні — Затонський, Скрипник, Майоров, Артем Серґеєв — і в числі 149 душ перемандрували до Харкова. Там ці авантурники зєднaлися з зїздом советів індустріяльних районів Степової України (Донецький та Криворізький басен) і 24. грудня видали свій „маніфест": „Всеукраїнський зїзд робітничих і солдатських депутатів (представників) постановляє: влада на території Української Республіки від нині належить виключно радам робітничих, солдатських і селянських депутатів". Уже в цих словах большевицького „маніфесту" видно самозванство його авторів. Бо на цім зїзді не було делеґатів селянства; тому большевики й не могли написати „селянські ради", а лише „зїзд... з участю селянських депутатів". Українське зорґанізоване селянство дало свою рішучу відповідь большевикам на зїзді в Києві, а в Харкові на „всеукраїнськім зїзді рад" були з большевиками ледве два десятки селян, та й ці не мали ніякого права виступати іменем українського селянства. Отже зїзд у Харкові відбувся без представників 90% людности України, **без селянства.**

Проголосивши свою владу в в Харкові, большевики не могли спертися на українську людність. Тому звернулися до московського советського уряду по гроші і військо. Ленін уже перед цим проголосив Росію у війні з Україною; тепер ґрабіжницькі відділи большевицької „червоної ґвардії" посунули через Харків на Київ та на Донецький басен і Катеринослав. Про це пишуть київські „Вісти" з 24. грудня 1937 р.: „З Петрограда і Москви приїжджають на допомогу українському урядові частини червоної ґвардії, очолювані т. Єгоровом і Сіверсом".

Незабаром, як знаємо, прийшов також і Муравйов. Почалося завоювання України. Говорилося й писалося про „поглиблення революції" в Україні, але фактично Москва хотіла взяти в свої руки українську пшеницю, вугілля, залізну руду, цукор і інші, зовсім не революційні матеріяли. Цим походом „за хлібом" пояснюємо охоту московських робітників і селян іти на Україну. Багата Україна, зокрема селянство, не знала про ці наміри московських большевиків, а тому в боротьбі за свій добробут не виступила масово й активно. Не забудьмо, що то була доба світової війни, коли всюди панувала велика втома. Навіть большевики своїм „хлібним" походом на Україну не зібрали більше як 10 тисяч людей. За владу української Центральної Ради виступали може яких 5 тисяч вояків-добровольців. Перевага в числі і технічна дала перемогу большевицькій „червоній ґвардії", що прийшла з Московщини.

Тепер Москва звеліла святкувати „ювилей радянської України". Забули тільки згадати про тодішнє нищення українських книг і портретів українських письменників, про розстріли людей за те тільки, що мали посвідки, писані українською мовою. Це робила московська „червона ґвардія" в Києві і по інших містах України, що нібито прийшла „визволяти" Україну від влади „буржуазної" Центральної Ради (до речі, велика більшість членів Центральної Ради була **соціялістична).**

І тепер, через 20 років після проголошення „радянської влади", в Україні йде натиск московських окупантів на українську мову, книгу, на письменство, далі йде визиск українського народнього господарства для потреб імперіялістичної Москви. **Тому двацять років „зїзд рад" у Харкові звертався до української людности мовою московською.** Знаменна річ: саме тепер готує до друку центральний комітет большевицької партії книгу, що буде називатися — **„Советская Украина",** — вийде вона **російською** мовою. Мабуть „влада українських робітників і селян" не має нічого доброго сказати українцям їх рідною мовою. Тому видає книгу про панування окупантів в Україні мовою окупантів.

Д. М.

„ЖИТИ НЕБЕЗПЕЧНО"

(З мого римського щоденника).

Жити небезпечно, цебто зустрічати що дня й що хвилини ризико смерти. Жити небезпечно, цебто воліти сильні переживання напнятої душі, ніж спокій і затишок мягкого „комфортного" крісла. Жити небезпечно, цебто надавати ваги життю лиш настільки, настільки воно дає привід для сповнення призначеної згори місії... Бо ціль кожного життя це сповнення обовязків, це осягнення все вищих і вищих мет (або, як кажуть у спортовому світі, все нових і нових „рекордів"); це — неустанна **боротьба.** А боротьба не визнає комфорту, а тільки напруження і ризико...

Таке голосить молоді доктрина фашизму Мусолінія. І — що головніше — це все **прикладає** Мусоліні сам до себе і до своєї родини. Бо Мусоліні вчить не стільки словом, скільки прикладом. Він дуже добре знає, що за кожним його рухом стежать більше як сорок міліонів його земляків, що вбачають у ньому не тільки великого державного мужа, але й навчителя життя. Тому й він сам мусить стежити за кожним своїм кроком, щоб не схибнутися та не дати приводу до шкідливих інтерпретацій. Страшне й величне життя!

Нелегко піднестися в таку височінь. Але ще тяжче в ній втриматися. А тимчасом проходять роки за роками і **моральний** престіж Мусолінія не тільки не зменшується, але все зростає. Бо він дійсно **вміє** жити небезпечно і, вимагаючи від нації великих жертв, сам перший готовий їх нести. І вчить того своїх синів. І це те, на що я хочу звернути увагу.

Ось і сьогодні, 26. січня, часописи проносять чергову звістку про нову перемогу італійської авіяції: перелет відділу трьох важких гидроплянів з Африки до Ріо де Жанейро в Бразилії. Командантом одного з цих гидроплянів був Бруно Мусоліні, син дуче. Він **не має ще двацятьох років.** Проте він має вже свою біоґрафію. Він має вже свою минувшину; більше того: він має **славну** минувшину. Кілька років тому, коли виникла італійсько-етіопська війна, дуче не завагався вислати двох синів, іще зовсім таки молодих хлопців, і зятя Чано, теперішнього міністра закордонних справ, авіяторами в Африку, де вони перебули кампанію й брали енерґійну участь у здосбуванні імперії ризикуючи мало не що дня своїм життям і переносячи злигодні війни разом з усіми іншими вояками. По скінченні італійсько - етіопської війни Італія прийняла досить активну участь в Еспанії, обороняючи її перед московським червоним імперіялізмом. Десятки тисяч італійських добровольців вступили тоді до армії ґенерала Франка і причинились у великій мірі до стримання червоної навали. Серед цих добровольців був і Бруно Мусоліні. Потім він брав участь у світових інтернаціональних змаганнях авіяції, що відбулися за ініціятивою Франції, і взяв третю нагороду (перші дві опинилися також в італійських руках!). І ось тепер він здобуває новий триюмф: перелітає, разом з двома іншими літаками, 5,350 кільометрів впродовж 13 годин і 35 хвилин, цебто з середньою швидкістю 393 кільометрів на годину. Впродовж трьох годин прийшлося летіти серед бурі, **наосліп,** керуючись тільки вказівками приладів орієнтації.

Той, хто знає, чим ще донедавна були отсі трансокеанічні перелети, не може не відмітити цього величезного успіху італійської авіяційної техніки й італійського відважного духа. Щодо техніки, то не треба забувати, що літаки, взяті для цього перелету, не були, як то досі завжди було, літаками **спеціяльно** для такого перелету виготовленими. Ні! Це були літаки, що їх італійська авіяція виготовляє вже серіями для совіх **загальних** потреб. І це ствердження відкриває нам широкі можливості для зрозуміння італійської підготованости на випадок ріжних конфліктів. А щодо духа, то треба прийняти під увагу знову таки самого Бруна Мусолінія, недолітнього молодика, що не хоче спочивати на лаврах, осягнених уже в двох попередніх війнах та в інтернаціональних летунських змаганнях, а прямує до дальших осягнень. А вони даються не легко! Треба невпинних щоденних вправ і величезної **самодисципліни.** Людина, що хоче небезпечно жити, не має права на дрібні втіхи. **Вона мусить бути аскетична.** Бо тільки в цьому випадку вона може осягнути перемогу.

І тут треба знову пригадати, що італійське „небезпечно жити" це обовязок для осягнення **загального національного добра,** а зовсім **не особиста забаганка.** І в тому полягає відмінність цієї „небезпечности життя" від тої, що її так часто зустрічається серед українців, і знаходить свій остаточний вияв в „отаманії" та в сваволі. Бо „небезпечно жити" — це не хулиґанські вибрикування людини, якій ніби все дозволено, бо вона нікого й нічого „не боїться", але **служба нації,** готовість здобувати **для загального добра** при постійній готовості **самопожертви.**

Евген Онацький, Рим.

Гнат Крашанко.

В СТАРІМ ЗАМКУ

Історична повість.

(24)

Другої днини Марко вже досвіта готовий був сісти на коня і виїхати на ті обзорини. Чоловік стріляє, Бог кулі носить. Землю покрила мрака і пустився дощик. Вполудне лив добре і Марко мусів їзду відкласти. Розкульбачив коня і пішов до хати. Увійшов, як звичайно весело усміхнений, в сірім жупанику і високих чоботах. Батько і мама сиділи при столі, нахилені над якоюсь старою грамотою.

— Ти нині не маєш роботи, бо слота, — сказав батько до сина. — Сядь тут при столі. Придивися до цієї грамоти і прочитай її.

Посунув грамоту, Марко сів коло неї і нахилився над нею. Вміру, як читав, його лице ясніло щораз більшим здивуванням.

— Щож ти на те? — спитав батько.

— Треба зараз подивитися!... Тільки... дуже обережно. Я гадаю, що хтось може давно вже вибрав скарб. Як ні, то мене дивувало би, коли би такий Кіндис не попав на нього. Як ні, як скарб ще спочиває на своїм місці, то Кіндис не сміє довідатися, що не він, а ми вибрали мід. Він того не простив би нам. То погана душа, до всього спосібна. Ми нині не дуже безпечні тут; як би побачив, що з його рук вихопився скарб, то... і подумати лячно, до чого це довело би!

— Йому не будемо розказувати про це, — сказала сотникова.

— Вистане, як побачить, що ми полізли до льохів.

— Проти нашої волі він сюди не прийде.

— Не прийде, як в сінях, з котрих входиться до льохів, поставимо варту і прикажемо нікого не впускати. Когож поставити? До льохів треба зійти бодай двом. Піду я і візьму, очевидно, не кого іншого, як Солоняка. На варті треба би поставити котрогось козака. Він зараз буде підозрівати, що ми там шукаємо скарбів. Про це ніхто не повинен знати.

— Була би на це рада, — сказала сотникова. — Нині я купила барана, щоби його зарізати. Прикажи зарізати зараз. Щоби мясо не псувалося, занесіть його до льоху. Люди вже будуть знати, що є причина зійти туди.

Марко вийшов і зійшов надолину. В дверях стояв Солоняк з руками на спині і позіхав.

— Що ви тут робите? — спитав.

— Нудьгую, тай тільки, — відповів Солоняк. Той дощ впав цілком непотрібно. Не пускає до ніякої роботи.

— Будемо мати дощеву роботу. Скажіть козакам, щоби зарізали барана. Зараз! Останки нехай принесуть сюди. Занесемо до льоху.

Нахилившися Солонякові до вуха, Марко шепнув:

— Це на те, щоби люди не вгадали, чого ми полізли до льохів. Там колись був замурований скарб. Як його ніхто не виймив, то він там ще є.

Солоняк витріщив очі на Марка і, не кажучи нічого, пішов бігцем на перше подвіря різати барана. Коли обі чвертки принесли до вежі, Марко поставив при вході козака, щоби, як прийде Кіндис, не впустити його. Засвітили ліхтарню, Солоняк взяв баранину, Марко кіш з залізним знаряддям і оба зійшли до льоху. Двері за собою замкнули.

Шия праворуч знайшлася зараз. З неї східками зійшли до льоху ще глибшого. Засипаний був найріжнішим черепом і румовищем. Коли Марко став ліхтарнею водити по стіні, побачив на цеглах три хрести. Рука затряслася йому так, що ліхтарня трохи не вилетіла йому з руки. Третя цегла за третім хрестом була трохи вищерблена, та мур навкруги неї ні трохи ненарушений. Марко цілий зачав дрожати, дзвонити зубами. Солоняк підважив цеглу залізом, виймив її, всунув руку і каже:

— Є скриток. Є тут щось. Мабуть скриня. Треба виймити ще пару цегол.

З дальшими цеглами ішло багато тяжче, як з першою. Вони неначе позросталися з собою. Треба було добре гатити джаґаном і розбивати їх. Вони й не подумали, що той стукіт чути було й поза вежею. Увійшовши, вони також не помітили, що вгорі під стелею є маленьке віконце на подвіря. Аж тепер Марко, глянувши випадково туди, побачив притулене до решітки червоне лице Кіндиса. Штовхнув Солоняка і цей зупинив роботу. Спійманий на підгляданні, Кіндис не вступився.

— Що ви там робите? — спитав крізь віконце.

— Маємо дещо сховати тут, — відповів Марко. — Треба полицю прибити до муру.

— Сховати? — спитав підстароста, сміючися зїдливо. — Сховати! Хіба шукаєте, чого тут не сховали, ані не згубили...

Голова Кіндиса щезла. Для Марка і Солоняка була це дуже немила пригода. Полишивши товариша надолині, Марко побіг до батьків.

— Сталося, — промовив, увійшовши, — що я не передбачив.

— Скриток вже порожній? — спитала сотникова, цілком не стривожена.

— Я гадав, що так буде, — додав сотник, сміючися.

— Ще гірше! — зачав Марко. — Скриня є. Повна, чи пуста, того ще не знаю. Та Кіндис мабуть почув стукіт, прийшов до віконця і підглянув нас.

— Абож ми не в нашій хаті? — сказала сотникова. — Чи то Кіндис замурував там ту скриню? Як нема правнуків того, що скарб замурував, то його відумерщина наша.

(Дальше буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. Р., Ню Йорк, Н. И. — Все, що „Обєднання" дістало на Рідну Школу, вже вислане. Запевняємо Вас, що Рідна Школа дістала все до одного цента, що було на ту ціль прислане. Є так, як ми Вам передше писали: коляда на Рідну Школу є така мала, як ще ніколи. Ми навіть не припускали, щоб у часі, коли польська влада не тільки що заборонила всяку коляду на Рідну Школу, але ще й загрозила їй розвязанням, ми могли собі так дуже цю справу злегковажити. Наш часопис звертав на це увагу своєчасно. А хто цього не слухав, то й на того совість спадає отся невдача. Тепер треба всім тим, що ще можуть цьому зарадити, порятувати Рідну Школу хоч у тій останній хвилі.

Н. К., Вунсакет, Р. Ай. — У дописах з громад найкраще говорити про справи, а залишати по можности полеміку з особами. Інакше треба давати в часописі місце на постійні відповіді, на те, щоб одні одним виясняли, щоб спростовували і т. п. А це не доводить до нічого доброго, а тільки загострює відносини. Коли ще брати Вашу громаду під увагу, то саме вона потребує під теперішню пору спокійної розваги, розсудного слова.

З ДНЯ

ДАЛІ ПЕРЕСЛІДУЮТЬ ЖИДІВ.

Зо всіх сторін приходять вістки про переслідування жидів. Жиди нарікають, бороняться. У цій своїй боротьбі вони знаходять чимало симпатиків, що співчувають їх лиху. Деколи впаде на їх адресу „ласкаве" слово навіть з уст самого погромника. Ось теперішній премієр Румунії, Ґоґа, який започаткував урядову нагінку на жидів, іронічно сказав: „Жиди вважають себе сіллю землі. Можливо, що це правда. Але коли господині таке трапиться, що в горщок упаде ціла топка соли, то господиня мусить викинути всю страву з горшка".

І В АНҐЛІЇ АНТИСЕМІТИЗМ.

Лідер анґлійських фашистів, Мозлі, що ще пару літ тому говорив, що його партія не має цілковито нічого проти жидів і коли прийде до влади то трактуватиме їх нарівні з усіми іншими громадянами, тепер зовсім змінив своє становище. Тепер він отверто говорить, що як тільки прийде до влади, то цілком обмежить владу жидів. Він посувається так далеко, що накликує арабських націоналістів, щоб ставили чоло наїздові жидів на Палестину. „Лучіться, орґанізуйтеся!" — наклукує він арабів — „бо це є одинокий спосіб, яким ви можете зберегтися перед жидами. А коли я прийду до влади, що станеться впродовж пятьох років, то я вам поможу осягнути повну перемогу".

Ось так з усіх сторін грозять жидам.

ЧОМУ ЦЕ ТАК?

Чому саме по світі шириться такий антисемітизм? Хібаж жиди не такі самі люди як усі інші? Хібаж жиди не створили своєї великої культури? Хіба вони не вложили також своєї частини в загально-світову цивілізацію?

Безперечно, що так. Та коли серед народів всетаки розвиваються протижидівські настрої, то причин у цьому треба шукати між іншим і в двоякій мірі, яку жиди прикладають раз до себе і своєї раси, а раз до решти світу.

Люди простять усяку етику, коли хтось ту етику примінює з однаковою безоглядністю до себе і до інших. Навіть супроти злочинця люди мякнуть, коли він з такоюж самою холодністю сам умирає, з якою завдавав смерть своїй жертві. Зате ненавидять такого, що вміє лиш відбирати життя іншим, але крутиться і мліє, коли йому загрозить стричок над головою.

ДВОЯКА МІРА.

Клопіт з жидами є той, що вони занадто яскраво виступають з двоякою мірою: з одною у відношенні до своєї раси, а з другою, коли йде про інші народи. Коли щось служить жидівським інтересам, то це вони обороняють з цілої сили.

Яскравий приклад цього маємо на Советах. Совети знаходять у жидах ґарячих оборонців лише тому, що жиди в Советах мають впливи та що Совети являються нині противагою проти Німеччини, а властиво проти націзму.

Нема, здається, на світі такої струї, яка не знайшлаб серед жидів тихого чи отвертого попертя, коли вона йде по лінії їхніх інтересів. Але, здається, що нема такої струї, якої жиди не поборювалиб, якщоб вона з їх інтересами розходилася.

ПРОТИ НАЦІОНАЛІЗМУ.

Жиди є гостро проти всяких націоналізмів. Всякі духові чи економічні прикмети, які відрізнюють одну націю від другої, жиди стараються затерти.

Але ми бачимо, що в Палестині, там де йде про будову їх власної держави, там вони стали крайніми націоналістами. Там уже націоналізм добрий, бо він рятує їх власний інтерес, він відгороджує жидів від арабів, а далі дає їм моральну силу до тої боротьби, що вони її зводять з місцевим арабським населенням за посідання Палестини. А те населення виносить 90%.

ПОГЛЯД АМЕРИКАНСЬКОГО ЖУРНАЛІСТА.

Американський журналіст Фелпс Адамс у часописі „Сон" з 31 січня ц. р. каже, що жиди цілком не малиб трудноців поселетися в Палестині, якби вони обмежилися лише до насаджування своєї культури і до духової домінації Палестини. В такому випадку араби не малиб нічого проти цього, щоб жиди свобідно туди виїздили і там поселювалися.

Але жиди мають політичні апетити. Вони хочуть виперти арабів з краю, хочуть здобути там більшість і хочуть скупчувати всі нитки політичної сили в своїх руках. А це викликає реакцію з боку місцевого арабського населення.

РОЗКРИТІ КАРТИ.

У випадку Палестини жиди розкрили свої карти. Вони там виразно примінюють з великою безоглядністю все те, що завзято поборюють серед інших народів. І люди бачать цю двояку міру.

Та біда, що про це тяжко говорити і писати, бо жиди беруть такі завваги зараз за „антисемітизм". А це їм виходить на гірше. Бо тоді до слова приходить усяке шумовиння, яке виявляє свої протижидівські настрої погромницькими вчинками.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Бріджпорт, Конн. — Орґанізаційні збори відбулися 23. січня б. р., а проводив ними гром. Іван Шуран з від. 67 У. Н. Союзу в Ансонії, Конн.

Робітник-неінтеліґент, Сейнт Луіс, Мо. — Відповідно до нашого розуміння, такий робітник, яким Ви хочете себе представити, може бути інтеліґентом. Та Ви ним не є. Ви темняк, для якого одиноким світлом є — Сталін. Можна покінчити університети і мати докторати, а не бути інтеліґентом. А можна бути робітником без високих шкіл і бути свідомою й інтеліґентною людиною. Знання можна набути самоосвітою. А характер виробляє виховання і праця над собою, над тим, щоб уміти чесно, порядно й ідейно жити. А у Вас пусто в голові й погано в серці. Інакше не булиб Ви бараном, що сам підставляє аґентам Москви горло під заріз — себе самого і свого народу.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. Відділ 204 повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в суботу, дня 12. лютого ц. р., в годині 8:15 ввечір, в салі укр. прав. громади, 334 Іст 14-та вул. — М. Близнак, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Тов. Сокіл, від. 336, відбудуться в неділю, 13 лютого, в першій годині пополудні. Проситься всіх прийти і вирівняти свої вкладки, також принести гроші за тікети з балю як найскорше. — Тимко Кальмук.

АЙРОНДЕКВІТ, Н. Й. Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 289, відбудуться в неділю, 13. лютого, в годині 2. пополудні, в українській галі на Норт Ґудман. Проситься членів прийти на ті збори, бо маємо важну справу до полагодження. — Н. Головка, секр.

БРОНКС, Н. Й. Місячні збори Тов. Згода, від. 210, відбудуться в неділю, 13 лютого, в годині 2-гій пополудні. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючих членів просимо вирівняти свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Т. Давидів, предс.; В. Баковський, кас.; І. Франко, секр.

ЩО ПИШУТЬ ПРО ПРОПАМЯТНУ КНИГУ У. Н. СОЮЗУ

ПРОФ. Д-Р ІВАН ОГІЄНКО, бувший міністер У. Н. Р., редактор та видавець „Рідної Мови" і „Нашої Культури", пише:

„Пропамятну Книгу" я одержав, за що складаю Вам найсердечнішу подяку. Про це величнє видання подам рецензію в „Нашій Культурі" та в „Рідній Мові". Бачу, що Український Народний Союз став могутньою орґанізацією, що багато робить у справі визволення нашого народу. Щасти Вам, Боже!

(О. МИЦИК, професор Українського Вільного Університету в Празі, помістив рецензію про „Пропамятну Книгу У. Н. Союзу" в „Нашій Культурі", кн. 6—7 з 1937 р.).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Молодечими силами.

Молодечі Злучені Орґанізації міста Філядельфії рішили влаштувати власними силами концерт у память Тараса Шевченка. Цей концерт відбудеться 13. березня б. р. Українська молодь прохає всі наші місцеві товариства, щоб не влаштовували іншого стята, а взяли громадну участь у тім святі молоді. Як це свято випаде гарно, то принесе моральну і матеріяльну користь. Воно буде великою заохотою для молоді до дальшої праці. Заразом повідомляємо, що на тім святі виступить Молодечий хор з Ню Йорку. Думаємо, що це буде цікаве для всього нашого старшого громадянства побачити й почути, що може зробити молодь. Бож та молодь це ніхто інший, а тільки діти старшої ґенерації.

Олена Сивуляк.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Відкриття Українського Народнього Дому.

У періоді цілого чверть століття українці Дітройту не переживали більш імпонуючого громадського свята, як відкриття нового, модерного Українського Народнього Дому, яке відбулося в неділю, 16-го січня ц. р.

В годині першій зполудня перед Народньою Святинею зґромадились непроглядні маси громадян, а й чужих людей та гостей, зацікавлених широкими звідомленнями в місцевій пресі, або спеціяльно запрошених на свято відкриття комітетом. Преса подала число присутніх між шість до вісім тисяч.

Між публикою протискаються представники преси, щоб зняти фотоґрафії важніших моментів свята, а тут де не взявся фільмовий представник, який знімає на фільму ввесь поважний здвиг. Перед гарно декорованим смерековими вінками, які сплели члениці тов. ім. Лесі Українки, від. 30 СУА., та прибраним в українські й американські прапорці фронтом будинку, уставилась велика українська молодеча дута орхестра під проводом п. І. Костудовича та приграє українські народні пісні й марші. Комітет зібрався перед головними дверми. Між комітетовими видно представника У. Н. Союзу, п. Миколу Мурашка, і посадника міста, Річарда В. Рідінґа. Предсідник У. Н. Дому, п. Василь Чмир, дає знак і орхестра зачинає американський гимн. Очі всіх звертаються вгору, де звільна на переді даху по держаку підноситься американський прапор. Опісля орхестра зачинає український національний гимн, в часі якого таксамо звільна підноситься український національний прапор. Цей акт був такий зворушливий, що багатьом поплили сльози радости з очей. За тим наступає другий, неменш зворушливий акт церемонії. Маленька Оля Дідик подає на підносі ножиці, які бере п. Мурашко та перетинає українські й американські ленти, що загороджують приступ до головних дверей, та рівночасно передає посадникові Рідінґові ключ, яким цей вперше відчиняє головні двері У. Н. Дому.

Громадянство й гості входять на салю. Очевидно, саля не може помістити всіх, що були присутні надворі. Та, не зважаючи на дорогий вступ, на салю входить стільки публики, що тільки з трудом можна протиснутись.

Після короткої релігійної церемонії благословлення, якої довершили оо. сов. Сембратович і д-р Тиханський, зачинається святочний концерт.

Концертову часть свята відкриває поважними словами предсідник У. Н. Дому, п. В. Чмир, та передає дальше ведення програми почесному предсідникові, членові контрольної комісії У. Н. Союзу, д-рові А. Т. Кібзеєві, який гарячими словами витає громадянство й членів у своїй новій, рідній хаті. Зчерги промовляє по англійськи посадник Рідінґ, який вказує на велике значіння новозбудованої Народньої Святині не тільки для самих українців, але й для міста Дітройт, якщо очевидно й надальше між громадянством горітиме ця велика іскра ідейности та солідарности, яка допомогла громаді збудувати цей величавий дім.

І знову розкривається на просторій сцені гарна, тяжка плюшова куртина, дарунок п. Йосафата Філяса, і концертова орхестра Української Щоденної Радіопередачі вдаряє „Марш Вільної України" Ярославенка. За цим наступила знаменита овертура „Ой, не ходи, Грицю, та на вечерниці" Коссака, а далі романтичний дует Андрія й Оксани з оперети „Запорожець за Дунаєм" Артемовського, який у супроводі орхестри відспівали: відома оперова й радіова артистка пані Юлія Шустакевич і відомий артист-співак п. Константин Орлик. Ця частина програми була дійсно високо артистична й викликала великий настрій та грімкі оплески серед присутніх.

Дальшою частиною святочної програми був виступ молодого хору ім. Лисенка, зорганізованого при У. Н. Домі тільки кілька тижнів до відкриття, під диригентурою знаного ветерана диригента п. Андрія Стисловського. Добре проспівана низка пісень доказала, що може зробити, навіть у короткім часі, охота й добра воля нашої молоди та досвід диригента.

Дійсно гарним пописом було скрипкове сольо нашого талановитого скрипака п. Тараса Губіцького, який за короткий час дав себе вже пізнати широкій публиці як своїми виступами на радіопрограмах п. Шустакевича так і деякою концертовою роботою та здобув собі теплу симпатію публики.

В часі концертової програми офіціяльно загостив на свято відкриття ґубернатор стейту Мішіґен, Френк Морфі, який сердечними словами зложив привіт і ґратуляції від себе й уряду цілій громаді та зарядові У. Н. Дому. Представив ґубернатора д-р Кібзей та в асисті п. М. Шустакевича, почесного заступника предсідника У. Н. Дому, п. М. Коваля і деяких стейтових і міських урядників, разом з хором У. Н. Дому ґубернатор Морфі позував до спільної фотоґрафії.

Після цього був реферат шановного гостя, головного предсідника У. Н. Союзу, п. Миколи Мурашка. Бесідник підніс щиру працю й заслуги місцевих відділів і членів У. Н. Союзу, які через витревалість та розумну господарку довели до здійснення будови У. Н. Дому, котрий є нині найкращою українською народньою будовою в цілій Америці. Одначе члени У. Н. Союзу поставили цей будинок не для себе, говорив предсідник, але віддають його для вжитку й культурного осередка всієї української громади, так, як і Український Народний Союз, який причинився до здійснення будови позичкою, є народньою орґанізацією для всієї української суспільности в Америці, під якої трівку охорону може схоронитися кожний українець.

Дальше за програмою наступали репрезентації місцевих українських хорів: терцет хору ім. Котляревського під диригентурою п. А. Нахвостача з Гемтремк, дует пп. С. Золи і М. Совяка від У. Н. Хору „Думка" та сопранове сольо Наді Курилло, яка репрезентувала хор „Боян" від парохії в Дітройті.

Дійсно знамениті й артистичні були сольові виступи радіової співачки панни Доні Стефанії, яка репрезентувала українську громаду з Виндсор, Канада, та п. Романа Мараза, який відзначається не тільки гарним баритоновим голосом, але є фаховим артистом малярем та намалював для У. Н. Дому гарні декорації за дуже умірковану винагороду. Фортепіяновий супровід вели панни Оля Блажковська, Маруся Синкевич і Льоля Шрам.

На закінчення програми промовив заступник предсідника У. Н. Дому і радний У. Н. Союзу, п. Володимир Дідик, та в імені уряду Дому зложив присутнім сердечну подяку.

Американська преса фактично вірно доносила, що українці Дітройту святкували цілий той день, бо зараз після концерту зачався в шестій годині вечором інавґураційний бенкет. До гарних нових столів, роботи п. Романчука, засіли біля тисячу гостей між якими було багато визначних міських, повітових і стейтових представників влади. Офіціяльно прибула теж делеґація від Українського Робітничого Дому при вул. Карпентер під проводом п. В. Довганя, яка зложила свій дар на У. Н. Дім.

Тостмайстром бенкету був п. Микола Шустакевич, директор Української Радіопередачі. Промовляли адв. Йосиф Чарновський, п. Мурашко, д-р Кібзей, п. Петро Кізел, п. Іван В. Іванчук від української молоді, та від жінок пані Марія Слупецька, члениця програмового комітету. Підчас бенкету дав гарну концертову програму У. Н. Хор „Думка" під диригентурою п. І. Атаманця та при сольовім виступі пані Надії Атаманцевої. Обід був смачний і добірний, який приготовило жіноцтво секції У. Н. Дому під проводом пані Боднар, а на який віктуали дарували місцеві українські підприємці. Підчас бенкету п. Шустакевич покликав і представив усіх членів уряду У. Н. Дому та підніс їх заслуги, як теж представив громадян, що особливо причинилися для будови дому, як п. А. Градовський, що дарував усе освітлення в бенкетовій салі, п. Осип Стельмах дарував написи на домі, п. М. Лакота дарував електричний годинник, п. В. Єднак дарував модерні голосники на салю.

Переведено збірку грошевих дарів на У. Н. Дім і кожний з громадян та гостей жертвував щедро. Збірка принесла поважну суму грошей. З привітом свята наспіло велике число листів та привітних телеграм від місцевих і позамісцевих українських та американських визначних осіб, яких, очевидно, тут вичисляти не можливо.

До періоду відкриття У. Н. Дому без сумніву треба зачислити свято Злуки Українських Земель, яке відбулося перший раз в Дітройті і вперше в У. Н. Домі старанням ОДВУ, відділу 6., в наступну неділю, 23 січня. Концертову програму свята влаштували Хор Лисенка У. Н. Дому та У. Н. Хор „Думка", на якім виступив теж наш відомий кобзар-бандурист, проф. Василь Ємець.

Дня 30 січня відбулася перша театральна вистава знаменитої драми „Мати наймичка", написаної Тогобочнім на тлі поеми Т. Шевченка „Наймичка". Виставу приготовила пані Юлія Шустакевичева, котра, як фахова артистка й режисерка, відома зо знаменитого випроваджування театральних вистав. І тому уряд У. Н. Дому запросив паню Шустакевичеву до театрального проводу в У. Н. Домі. Вистава пройшла з великим успіхом. Публики було так багато, що не було місця на салі. У виставі брали участь пані Шустакевичева, п. Орлик, п-во Філяси, п-во Ващуки, панна Самотіс, п. В. Дідик і панна Р. Длуґаш. Дохід пішов на У. Н. Дім.

Українці Дітройту з відкриттям У. Н. Дому дійсно розпочали період великої культурної праці, якої дотепер іще не було. Якщо далі буде така сама згідлива і солідарна праця, як була досі, то безперечно можна буде бути спокійними за будучність У. Н. Дому.

Громадянин.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Кличе нас: пісня!

Вкінці український Ню Йорк матиме цеї неділі нагоду повитати наших артистів, оперову співачку Марію Сокіл і диригента й конмпозитора Антона Рудницького. І переконатись наглядно, що справедливі є ті всі похвали, якими засипано наших артистів по інших громадах в Америці, а передше засипувано на Рідній Землі й по інших краях. Тепер питання: чи ми знаємо, що на тім концерті не повинно забракнути нікого? Памятаймо, що матимемо також нагоду допомогти такій справі, якій ми досі ніколи не помагали: Українському Шпиталеві у Львові. Ось тому наші церкви, товариства й поодинокі громадяни повинні бути заступлені на тім святі офіційно й у такім характері заманіфестувати солідарність із гуманітарною акцією, яка є загально-народньою. Ми також певні, що й загал громадянства, як завжди в таких випадках, виявить гідно свою свідомість.

Та всежтаки найважнішою справою буде сам виступ наших артистів. Себто, наскрізь артистичний бік справи. Себго ті пісні, нам не відомі, що гак захопили нашу іміґрацію по інших містах. І тому велика саля Стайвесант Гай Скул повинна тим разом бути замалою, щоб помістити тих усіх, що любуються чаром української пісні.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

UFS

„ПЕРША ПАНІ КРАЮ" НА КОНІ.

На виставі в Форт Майер, у стейті Вірджінія, влаштованій на дохід фонду боротьби проти дитячого параліжу, пані Рузвелтова, дружина президента, зявилася на коні й узяла участь у публичних перегонах. Вона була між 10 учасницями, котрих не виеліменувано перед перегонами, але вона не рефлектувала на нагороду. Президент приглядався до тих перегонів зо свого сидження між публикою.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Земельного Банку Гіпотечного, Акційної Спілки у Львові.

Повідомляємо своїх ПТ Акціонерів, що згідно з ухвалою Загальних Зборів Акціонарів з 5. жовтня 1928 р. постановою міністрів скарбу і торговлі та промислу з 18. травня 1929 (Монітор Польскі ч. 132 з 1929) і постановою міністрів скарбу і торговлі та промислу з 31. грудня 1931 (Монітор Польскі ч. 131 з 1932) будемо видавати акції VI-тої емісії по 100 зл. номінальної вартости та приймати до виміни акції V-тої емісії ось на таких умовах:

1. Власники тимчасових свідоцтв (посвідок) на субскрипцію акцій VI-тої емісії одержать акції емісії за предложенням оригінальних тимчасових свідоцтв (посвідок).
2. Власники акцій і тимчасових свідоцтв (посвідок) на заплачені акції V-тої емісії по 25 зл. номінальної вартости, як також власники акцій і тимчасових свідоцтв (посвідок) попередних емісій у короновій, зглядно марковій валюті, одержать одну акцію VI-тої емісії на 100 зл. номінальної вартости за предложенням:

а) чотирьох акцій V-тої емісії по 25 зл. номінальної вартости або 100 штук акцій у короновій, зглядно марковій валюті, враз з купонами за біжучий рік і тальонами;

б) тимчасових свідоцтв (посвідок) на заплачені чотири акції V-тої емісії по 25 зл. номінальної вартости або 100 штук акцій у короновій, зглядно марковій валюті.

3. Власники акцій і тимчасових свідоцтв (посвідок), що не мають вище означеного повного числа акцій усіх попередних емісій, потрібних до виміни на одну акцію VI-тої емісії, мають лучитися з іншими власниками таких акцій і тимчасових свідоцтв (посвідок), в ціли одержання одної акції VI-тої емісії.
4. Акції і тимчасові свідоцтва (посвідки) треба присилати до виміни на адресу централі у Львові, вул. Словацкого 14., або філії у Станиславові, вул. Собеского 12, найпізніше до 31. грудня 1938 р. під загрозою предвиджених законом наслідків.

Земельний Банк Гіпотечний С.А. у Львові.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ЧЕСТЕРФІЛД, КОНН.

З іменин на інвалідів і сироти.

В навечеря українського Нового Року і св. Василія Великого в місцевій укр. прав. церкві відправлено вечірню. По відправі предсідник громади, п. Юркевич, враз з парохіянами зробили несподіванку церковному касіерові Василеві Турському з нагоди його іменин. Коли гром. Турські приїхали по відправі додому, за ними всипалася у хату двома дверми ціла купа гостей. Розпочалась гарна і весела забава, серед якої зібрано $8.50 на українських інвалідів і сироти в Рідним Краю. Гроші переслано через Обеднання.

О. П. Туранський.

БЕТЛЕГЕМ, ПА.

Коляда на народні цілі.

З нагоди Христового Різдва наш від. 78. Організації Державного Відродження України ходив з колядою по всіх українських родинах в нашій місцевості. Коляду зложили по $1: Н. Любий, В. Гетманюк, Н. Пастернак, Н. Миньо, Д. Підгайний, Я. Ільків, А. Кубарич, В. Гук, Т. Данилюк, Й. Комонька, А. Сисак, М. Колчак, І. Солотва, Н. Кіндзерський, В. Кобилянський, Л. Кармович, пані Петровська, В. Лисканич, М. Мушастий, Н. Кмита, М. Брус, М. Гуцулак, І. Малицький, М. Білецький, Н. Бобеляк, К. Заґвоцька, В. Запаржоний, П. Бідань, М. Паращак, В. Козак, Н. Ватраль, Т. Саврук, М. Шевчук, Н. Марак, В. Ношін, М. Заблоцький, І. Фернюк; по 50 ц.: М. Падамар, О. Періг, М. Юркевич, М. Навроцька, А. Лимич, І. Рибак, М. Мезюк, П. Кішпан, І. Віхоть, І. Когут, П. Нундяк, А. Тимко, Д. Чічерський, В. Кобилянський, Й. Когут, М. Хемій, Г. Ямчук, Д. Коростинський, С. Коростинська, С. Газиц, Я. Крицівський, М. Ґреґораш, І. Мадрига, П. Пахомський, О. Запаржоний, М. Пастернак, І. Морикиц, М. Каспряк, Й. Мартиц, П. Шустка, В. Кузман, В. Могильський, М. Боднарчук, С. Музика, А. Ґарбачевський, І. Божак, Д. Йосик, М. Барна, К. Явна, А. Копчак, В. Ґонтарик, Й. Ганусич, Н. Н., А. Цапко, Ю. Чайка, Л. Кузмин, Р. Остапчук, П. Головка; по 25 ц.: Е. Шкільний, В. Кафарич, Е. Рехліцький, П. Шостак, М. Рачук, С. Каспряк, Т. Масляк, пані Ратушна. Разом заколядовано $63. З того був розхід 60 ц. Вислано на народні цілі $62.40: на Рідну Школу $12.40 і на визвольну боротьбу $50. Колядувати ходили: М. Брус, М. Рибак, Ев. Рихліцький, Іл. Мадрига, Й. Ганусич, Т. Данилюк, В. Ґонтарський.

Йосафат Ганусич возив колядників своєю машиною і за той труд нічого не жадав, за що заслугує від нашого відділу на подяку. Гроші вислано через Обеднання на призначену ціль.

Уряд від. 78 ОДВУ в Бетлегем.

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

Коляда на Рідну Школу.

Гром. Василь Трофин переслав через Обеднання $72 на Рідну Школу як коляду від української амстердамської громади.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

З забави на Рідну Школу.

Дня 15 січня ц. р. відбулася в гром. Ксавера Воробця забава з нагоди Нового Року і закінчення коляди, переведеної українською Бандою. При веселій забаві Петро Гринів згадав про Рідну Школу, котра потребує помочи. Василь Попович занявся збіркою, що принесла $4.30. Гроші переслано через Обеднання на призначену ціль.

Петро Гринів.

БЕТЛЕГЕМ, ПА.

На народні цілі.

На річних зборах від. 288 У. Н. Союзу члени ухвалили на народні цілі $15, а то $5 на Музей у Празі і $10 на визвольну боротьбу. Гроші вислано через Обеднання на призначену ціль.

За уряд від. 288 У. Н. С.: **Т. Данилюк**, предс.; **М. Брус**, кас.; **І. Малицький**, секр.

НОВИЙ СУДДЯ.

Президент іменував недавно членом Найвищого Суду Злучених Держав Стенлія Ріда. Образок показує іменованого в мантії, в якій судді найвищого трибуналу краю виконують свої обовязки.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З ЖИТТЯ ПО ВІДДІЛАХ У.Н.С.

ШІКАГО, ІЛЛ.

Окружні збори У. Н. Союзу.

В пятницю, 4 лютого, відбулися в нас збори окружного комітету відділів У. Н. Союзу. Завданням комітету, що повстав іще в 1934 р., є збудувати Дім У. Н. Союзу в Шікаго. Зо звіту урядників комітету виходить, що праця в минулому році була більш доцільна і плянова. Влаштовано другий з черги День Українського Народного Союзу, який попри моральні вартості приніс також матеріяльні користи, бо чистий дохід з Дня виносив 500 долярів з центами. За останній рік каса комітету подвоїлася і якщо буде подвоюватися що року, то за 4 роки в Шікаго стане Дім У. Н. Союзу, негірший як у Дітройті. Рішено влаштувати Третій День Українського Народного Союзу 17. липня та постаратися про відповідну спортову програму, яку має перевести наша надійна молодь. Довший час обговорювано справу будови Дому У. Н. Союзу і спосіб здобуття фінансів на ту справу. Рішено придержуватися попередніх рішень комітету, щоб у першу чергу відділи і членство У. Н. Союзу зложили поважну суму грошей на цїль будови, а щойно пізніще віднестися до всього українського громадянства в Шікаго по поміч.

Уряд окружного комітету на 1938 р. остається незмінений, з тим лише додатком, що вибрано п. Ст. Куропаса пропагандним референтом комітету, тому, що рекордовий секретар був у минулому році перетяжений працею і не міг занятися більше справою розголосу такої важної для нас у Шікаго справи, якою є справа Дому Українського Народного Союзу, котрого ще нема, а котрий на виразне бажання союзової родини в Шікаго має станути.

Степан Куропась,
секретар зборів.

ЩО КРАЙ, ТО ІНШИЙ ЗВИЧАЙ

Що жінка має інші обовязки, одначе і привілеї — ніж чоловік, виглядає нам природне навіть у часах її ступневого рівноправства. Та є племена, яких жінки говорять навіть іншою мовою, ніж чоловіки. Таке є у деяких караїбських племен (Південна Америка). Це дається пояснити так, що жінки належали первісно до племени, якого чоловіків усіх повбивали, а жінок узяли в полон і вони мусіли стати жінками й матерями переможців. У деяких околицях Африки гарною вважають жінку дуже товсту, яка вагою може рівнятися вазі верблюда. Китайцеві конче потрібний великий живіт, коли хоче мати повагу серед інших. Загально відомо, що у музулманських краях не вільно було жінкам появлятися на вулиці з відкритим лицем. Ще далі під тим оглядом пішли мешканці Кореї. У деяких її околицях, у звязку із звичаями предків, вільно було чоловікам показуватися лише за дня, а жінкам — лише в ночі.

Шлюбні звичаї ріжняться майже в кожнім краю. В одній частині Хорватії всі весілля відбувалися одного дня в році, а саме в неділю перед св. Михайлом. Пригадує це японський звичай, згідно з яким усі хлопці та дівчатка роковини своїх уродин святкують одного дня, а саме, хлопці пятого дня пятого місяця, дівчата — третього дня третього місяця. Весільні церемонії бувають часом дуже втомні. У Мароку наречена мусить перед шлюбом купатися сім разів, китайка так багато зодягається, що траплялися випадки, що душилася під тягаром прикрас.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. Зап. Січ, від. 155, відбудуться в неділю, 13. лютого, в годині 3-тій пополудні, в тій галі, де звичайно. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо дуже важні справи до полагодження. Рівнож взиваємо довгуючих членів, без ріжниці, як довго стоїть членом у від. 155 У. Н. Союзу, що буде суспендований, як не заплатить бодай половини свого довгу. — Ів. Ваверчак, предс.; В. Дригинич, кас.; Андрій Яричевський, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 251, відбудуться в неділю, 13. лютого, зараз по Сл. Божій, в парохіяльній школі, Вест 7. вул. Проситься всіх членів прибути на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Проситься довгуючих членів вирівняти свої залеглости. Хто з членів має кандидатів в члени У. Н. Союзу, то просимо привести з собою на збори. — І. Третяк, предс.; Н. Страп, секр. і кас.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Збори Тов. „Мир", від. 324, відбудуться в суботу, 12-го лютого 1938, в домі Укр. Громади, но 23-тій і Брави, в 7-мій годині ввечір. Звертається увагу, що залеглі вкладки мусять бути вплачені, бо треба грошей на видатки. Неприємна є річ суспендувати, та інакшого виходу не буде. — Олександер Горохівський, предс.; Мих. Туркот, секр.; Мих. Пришляк, кас.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. Збори Тов. Українська Січ, від. 182, відбудуться в неділю, 13. лютого, в годині 2-гій пополудні, в парохіяльній галі, 45-47 Говп Еве., Пасейк, Н. Дж. На порядку нарад важні справи. Тому обовязком кожного члена прийти на збори. Проситься довгуючих прийти і вирівняти свої залеглі вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — І. Живіцький, предс.; Г. Яськів, секр.

ФІЛЯФЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Бр. св. Василія, від. 339, відбудуться в суботу, 12 лютого, в годині 6. ввечір, в домі Укр. Громади, 3322 Норт Лавренс ул. Проситься усіх членів прийти на приписаний час тому, що маємо багато справ до вирішення. Довгуючих членів напоминається конечно явитися на цих зборах. Коли довгуючий член не явиться, так буде суспендований. Пригадується тим членам, що мають платити процент за позичку на свої грамоти, щоб по змозі сплачували. Проситься батьків уписувати свої діти до У. Н. Союзу, а старших, щоб уписувалися до У. Н. Союзу. Котрий член не явиться на цих зборах, з ним поступиться по статуту У. Н. Союзу. — Іван Сорока, Мак., предс.; Іван Сорока, Мих., кас.; Олекса Діорка, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. У. Н. Союзу, від. 292, подає до відома, усім своїм членам і членицям, що місячні звичайні (і надзвичайні) збори відбудуться в неділю, 13. лютого, 1938 в гали У. Н. Дому, 4655 Martin ул. (напроти Libery), точно в годині 1:30 пополудні. Є важні справи, тому присутність кожного члена пожадана. Проситься прибути на означений час, а не годину або дві пізніше, як то дехто має звичай, бо години на гали є визначені. Проситься памятати, що повинністю кожного члена платити вкладки що місяця, або річно, чи пів річно. Члени, котрі довжні до відділу по два місяці, як що в тім місяці не вирівняють довгу будуть суспендовані без ніякого повідомлення. Прийшли нові статути У. Н. Союзу і кожний член дістане, хто буде присутній. Ті члени, котрі ще не замовили Пропамятної Книги У. Н. С., зволять дати $1, а її дістануть, бо лише ще в цім місяці можна за доляра дістати. Записуйте своїх дітей до У. Н. Союзу, бо коли був Союз для вас добрий тому 40 літ, то чому не мав би бути для наших дітей. Приходіть на збори; мусимо ту справу ґрунтовно обговорити, бо тепер на це найкращий час. — Іван Форись, предс.; Ілля Андрусевич, кас.; Петро Кізел, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (78)

Також Мувіро, побачивши засмучене обличчя Тарзана, догадався, що щось злє. Та він не смів ставити Тарзанові питання, тільки пильно вдивлявся в його очі і чекав, аж він сам заговорить. Вкінці Тарзан заговорив: „Погано, погано. Моя дружина, мем-сагіб, вибралася з Лондону літаком до Найробі. А в той час над нетрами шаліла буря".

Тарзан на хвилю замовк і потім продовжав: „Це міг бути саме той літак, у якому вона сиділа. Бо літаки в тих околицях рідко появляються". А коли чорні ще добре не знали, про що мова, Тарзан розказав їм про те гудіння літака, яке вони кілька днів тому чули в нетрах. „Та можливо, що той літак всетаки щасливо залетів до Найробі", додав з надією Тарзан.

„То бвана тепер піде до Найробі?" — запитались кілька вазірів. „Ні", відповів Тарзан. „Нема потреби йти до Найробі. Бо коли мем-сагіб заїхала щасливо до Найробі, то їй нічого не грозить. Колиж літакові щось приключилось, то вона мусить бути десь у нетрах. Але де? Хто знає? Літак в поспіху міг стільки дороги, що ми в кілька днях."

„Це навіть не виключене, що літак осів саме на тому шляху, куди ми прямуємо. Нема потреби сходити з нашого шляху". „Коли так, то ми можемо продовжати нашу виправу на племя кавуру?" — запитався поспішно Мувіро. Тарзан потакнув, а Мувіро не скривав свого задоволення. Бо йому йшло про те, щоб відшукати свою дочку Бюіру, яку схопили кавуру.